

Yttrande IKEA Sverige

En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter

IKEA Sverige tackar för möjligheten att yttra sig gällande betänkandet "En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter". Vi välkomnar utredningens syfte att skapa resurseffektiv återvinning av förpackningar genom ökad insamling och cirkulära materialflöden, men vill understryka svårigheterna i att bedöma samspelet mellan promemorians förslag med bland annat Naturvårdsverkets vägledning kring kommunalt avfall samt utredningen "Äga avfalls" förslag till frival.

Cirkulär och klimatpositiv till 2030

IKEAs vision är att skapa en bättre vardag för de många människorna. Det inkluderar även att ha en positiv påverkan på människor och vår planet, samt inspirera och möjliggöra för över en miljard människor att leva ett mer hållbart liv.

IKEA har som mål att vår globala verksamhet ska vara cirkulär och klimatpositiv till 2030. Vi arbetar intensivt med att hitta innovativa sätt att förlänga livslängden för produkter och material, och vi har åtagit oss att enbart använda förnyelsebara eller återvunna material till 2030.

Förpackningslösningar är en viktig del av IKEAs affärsmodell och en möjliggörare för säker hantering och produktion av mer hållbara produkter. IKEA spenderar över 10 miljarder kronor i cirka 920 000 ton förpackningsmaterial globalt varje år. Vårt mål inom området är att minska plastavfall och föroreningar samtidigt som vi är med och stöttar förpackningsinnovation, vilket driver på omställningen till förpackningar tillverkade av förnybara och återvunna material.

För att bidra till att minska mängden avfall och nedskräpning har IKEA redan gjort mycket för att få ner användningen av t.ex. plast i våra förpackningslösningar. Plast utgör idag mindre än 10 % av den totala volymen av det material som används till förpackningar och till 2028 kommer den vara helt utfasad (i de fall plastförpackningar krävs för till exempel att säkerställa livsmedelssäkerhet kommer plasten att komma från råvaror som är förnybara eller återvunna).

Att ta sig från plast i konsumentförpackningar, skapa nya cirkulära materialflöden och driva förpackningsinnovation kräver nya lösningar och nära samarbeten i hela värdekedjan, men också en mer träffsäker och funktionell lagstiftning.

Träffsäker och funktionell lagstiftning

Under det senaste året har det genomförts en rad utredningar på avfallsområdet som på ett eller annat sätt kopplar till varandra. Dels utredningen "Äga avfall" (SOU 2021:24) med förslag om att införa ett frivalssystem som skulle ge oss och andra verksamheter ökade möjligheter att ta hand om vårt kommunala avfall. Dels Naturvårdsverkets regeringsuppdrag kring bioavfall, och nu denna promemoria kring en förbättrad förpackningsinsamling inklusive en ny förpackningsförordning.

Parallellt har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning kring den nya definitionen kommunalt avfall. Vägledningen fanns inte på plats när majoriteten av utredningsuppdragen lades vilket innebär att det nu råder oklarheter gällande hur den nya definitionen ska tolkas, vilka effekter det kommer att få på avfallshanteringen och därmed förslagen i respektive promemoria.

Sammantaget gör allt detta att det nu har uppstått en svår situation att bedöma rådande rättsläge och hur förslagen samspekar. Avfallsströmmar som företag sedan många år hanterat tillsammans med privata aktörer inkluderas nu i det kommunala avfallet vilket riskerar stoppa välfungerande cirkulära flöden samt hindra fortsatta satsningar och innovation. Situationen måste klargöras snarast och införandet av ett så kallat frival skulle underlätta och ta bort flera av de frågetecken som nu uppstått.

Proportionalitet och kostnadseffektivitet är avgörande

IKEA välkomnar promemorians syfte att skapa resurseffektiv återvinning av förpackningar genom ökad insamling och cirkulära materialflöden. En ökad insamling av plast- och pappersförpackningar är en förutsättning för att nå de nationella återvinningsmålen. Samtidigt är materialåtervinning i sig inte en garanti för resurseffektivitet och minskad klimatpåverkan. De åtgärder som promemorian

föreslår brister i att säkerställa en cirkulär återvinning och riskerar att skapa hinder för nationella företag med högt uppställda miljö- och klimatmål.

I promemorian föreslås att kommunernas ansvar för förpackningsavfall ska utökas genom att de tar över ansvaret för insamlingen från verksamheter vars avfallshantering är samlokaliserad med hushåll. Vad som närmare avses med att *"verksamhetens avfallshantering är samlokaliserad"* framgår inte av förslaget. Promemorian drar även alla verksamheter över en och samma kam utan att göra någon skillnad på små respektive stora företag. Större verksameters förpackningsavfall kan på ett markant sätt skilja sig från hushållens avfall både i typ och i mängd. Promemorian beaktar inte detta i tillräcklig utsträckning, ej heller konsekvenserna för de samlokaliserade verksamheter som idag har välfungerande system. Om verksamheterna förlorar möjligheten att själva få välja insamlare av avfallet på en konkurrensutsatt marknad riskeras sämre upphämningsfrekvenser, service, statistik samt högre priser.

Då vår, och många andra större aktörers, verksamhet finns utspridd över hela landet är det av stor betydelse att lagstiftning är utformad på ett sätt som minimerar risken för olika tolkningar och bedömningar i olika kommuner. För större eller nationella verksamheter försvåras datainsamlingen för avfallsstatistiken om verksamheten går från en hantering av *en* avfallsentreprenör som tillhandahåller all statistik, till ett flertal kommunala bolag.

Mätbarhet och spårbarhet är centralt för att utveckla cirkulära affärsmodeller och ger såväl möjlighet som incitament att tillsammans ansvarsfullt arbeta för att utveckla avfallshanteringen. De flesta kommuner kan idag inte erbjuda statistik och uppföljning av avfallsflödena på kundnivå på samma sätt som den samarbetspartner som hanterar verksamhetsavfall.

IKEA vill lyfta vikten av att lagstiftaren möjliggör för fler aktörer att vara med och bidra inom avfallsområdet och att cirkulära materialflöden premieras. Det är av stor vikt att den förslagna insamlingsinfrastrukturen är proportionerlig och kostnadseffektiv, samt verkligen bidrar till ökad insamling, materialåtervinning och en ökad miljönytta.

För mer detaljerade kommentarer kring förslagen i promemorian hänvisar vi till Svensk Handels remissvar.

Rätt förutsättningar för att utveckla cirkulära affärsmodeller

På IKEA har vi viljan och förmågan att ta hand om en större del av vårt eget avfall. Vi vill agera föredömligt och utveckla vår verksamhet för att bli mer hållbar och tillsammans med våra samarbetspartners utveckla nya cirkulära affärsmodeller som kan bidra till den nödvändiga omställningen.

I dagsläget har vi ett välfungerade system för verksamhetsavfallet och upphandlar en nationell samarbetspartner. Detta är inte enbart tids- och kostnadseffektivt utan möjliggör även att vi kan ställa krav och har insyn i högre grad än med vårt kommunala avfall. Vi ser en stor dold potential i flera avfallsfraktioner där vi skulle kunna skapa nya cirkulära materialflöden om vi ges rådighet över en större del av vårt avfall.

IKEA vill vara drivande i att bygga en resurseffektiv och cirkulär ekonomi, men förändringen är bara möjlig om vi får möjlighet att arbeta med hela vår värdekedja och materialflöden i syfte att skapa cirkularitet. En förutsättning är att lagstiftning moderniseras och samspelar för att skapa rätt förutsättningar. Oklarheterna kring rådande rättsläge på avfallsområdet skapar svårigheter för verksamheters planering och utveckling.

IKEA vill därmed understryka vikten av ett förtydligande av samspelet mellan Naturvårdsverkets vägledning kring kommunalt avfall och promemoriornas respektive förslag på förändringar inom området. Det är av yttersta vikt att förslag som ger ansvarstagande företag större rådighet över sitt eget avfall, inte skjuts på framtiden utan implementeras på ett sådant sätt att det möjliggör den viktiga omställningen till en cirkulär ekonomi.

Jonas Carlehed
Hållbarhetschef IKEA Sverige
Jonas.carlehed@ingka.ikea.com
+46(0)708 35 10 97

Frida Lundgren
Ansvarig samhällskontakter IKEA Sverige
Frida.lundgren@ingka.ikea.com
+46(0)701 43 55 20